ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร ของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อย พื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ.2564

เบญญา เบญจศรีรักษ์[1]   อิสริยาภรณ์ อุปพันธ์[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ กับทัศนคติและพฤติกรรมในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร ร่วมกับปัจจัยข้อมูลพื้นฐานในด้านต่าง ๆ ของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 418 ราย โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ พบว่าเกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับมาก ทัศนคติอยู่ในระดับบวกและพฤติกรรมในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรอยู่ในระดับดี เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ในด้านความรู้ พบว่า อายุ, ระดับการศึกษา, ประสบการณ์การเลี้ยงสุกร, ชนิดของสุกรที่เลี้ยง และวัตถุประสงค์ของการเลี้ยงที่แตกต่างกันมีผลให้เกิดความแตกต่างของความรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) ในด้านของทัศนคติพบว่าอายุ, ระดับการศึกษา, การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการป้องกันโรคในสุกรจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์, ประสบการณ์การเลี้ยงสุกร, ชนิดของสุกรที่เลี้ยง และวัตถุประสงค์ของการเลี้ยงที่แตกต่างกันมีผลให้เกิดความแตกต่างของทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) ในด้านของพฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร พบว่าเพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, การประกอบอาชีพ, การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการป้องกันโรคในสุกรจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์, ประสบการณ์การเลี้ยงสุกรและวัตถุประสงค์ของการเลี้ยงที่แตกต่างกันมีผลให้เกิดความแตกต่างของพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรม พบว่าความรู้และทัศนคติ ความรู้และพฤติกรรม และทัศนคติและพฤติกรรม มีความสัมพันธ์กันเป็นไปในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.294, 0.149, 0.202 (p-value<0.05) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าหากเกษตรกรที่มีความรู้ที่ดี มีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติที่เป็นไปในทางบวกและมีพฤติกรรมในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาที่เป็นไปอย่างถูกต้อง ดังนั้น การให้ความรู้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรยังคงมีความสำคัญและจำเป็น ซึ่งควรมีการเน้นย้ำในบางประเด็นที่เกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจ เช่น ประเด็นการเลือกใช้น้ำยาฆ่าเชื้อโรค การจัดการด้านระบบป้องกันโรค เรื่องการแยกพื้นที่เลี้ยงออกจากพื้นที่ขายสุกร การตรวจสอบแหล่งที่มาก่อนซื้อสุกร และการหลีกเลี่ยงการใช้เศษอาหารในการเลี้ยงสุกร จะช่วยให้การป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรมการป้องกันโรค โรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร เกษตรกรรายย่อย

เลขทะเบียนผลงานวิชาการ : 65(2)-0116(3)-048

[1] สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดบุรีรัมย์ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ 31000

[2] สำนักงานปศุสัตว์อำเภอคูเมือง ต.คูเมือง อ.คูเมือง จ. บุรีรัมย์ 31190

Knowledge, Attitude and Practice on Prevention of African Swine Fever of Smallholder Pig Farmers in Buriram Province, 2021

Benya Benjasrirak[1] Isariyaporn Upapan[2]

Abstract

The objective of this study was to survey Knowledge, Attitude and Practice on prevention of African Swine Fever with personal factors of smallholder pig farmers in Buriram province. The questionnaires and interview were collected from 418 small holder pig farmers. The results showed that most of the respondents had a high level of knowledge, a positive attitude, and a good level of practice. The analysis of personal factors revealed that age, education level, experience in pig farming, type of pig husbandry and objective of husbandry had a statistically significant effect on knowledge ($p<0.05$). Farmers with different personal factors consist of age, education levels, training, experience, type of pig husbandry and objective of husbandry had statistically different attitudes ($p <0.05$). While farmers with different age, gender, education levels, training, experience, occupation and objective of husbandry had statistically different in practice ($p<0.05$). When analyzing the correlation between the knowledge, attitude and practice of the study group, the statistically significance between knowledge and attitude was 0.294 ($p <0.05$), knowledge and practice was 0.149 ($p <0.05$) and between attitude and practice was 0.202 ($p<0.05$). The results showed, Farmers with a high level of knowledge tend to had a positive attitude and a correct practice on the prevention of African Swine Fever. Therefore, the training or education includes farm biosecurity, disinfectant, separation of the sale area and the husbandry area and also checking the source of pigs and avoid using food wasted are necessary and should be emphasized. These needed to be done in order to provide highly effective prevention of African Swine Fever.

Keyword: Knowledge Attitude Practice regarding prevention African Swine Fever Smallholder farmers

---

Research No. 65(2)-0116(3)-048

[1]Buriram Provincial Livestock Office, Thanee road, Naimueang sub-district, Mueang district, Buriram province, 31000

[2] Kumueang District Livestock Office, Kumueang sub-disdtrict, Kumeuang district, Buriram province, 31190

บทนำ

โรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรเป็นโรคติดเชื้อไวรัสที่ติดต่อร้ายแรงในสัตว์ตระกูลสุกร ซึ่งมีหมูป่าเป็นแหล่งรังโรคและมีเห็บอ่อนเป็นพาหะนำโรค ถึงแม้ว่าโรคนี้จะไม่ใช่โรคติดต่อจากสัตว์สู่คนแต่ก็ถือว่าเป็นโรคที่สามารถส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมการเลี้ยงสุกรสูง เนื่องจากหากมีการระบาดของโรคนี้ในประเทศแล้วจะกำจัดโรคได้ยาก เพราะในปัจจุบันนี้ยังไม่มีวัคซีนในการป้องกันโรค ในขณะที่เชื้อไวรัสที่ก่อโรคมีความทนทานต่อสิ่งแวดล้อมสูง และสามารถปนเปื้อนอยู่ในผลิตภัณฑ์อาหาร เช่น ไส้กรอก แฮม เนื้อสุกรและซาลามีได้ สุกรที่หายป่วยแล้วจะสามารถแพร่โรคได้ตลอดชีวิต และยิ่งกว่านั้นโรคนี้เป็นโรคที่มีความความรุนแรงมาก โดยทำให้สุกรที่ติดเชื้อมีอัตราป่วยและตายเกือบร้อยละ 100 การระบาดของโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรมีการกระจายอย่างต่อเนื่องทั่วโลก ทั้งในทวีปแอฟริกา ยุโรปตะวันออก ประเทศในกลุ่ม Eurasia สหภาพโซเวียตและทวีปเอเชีย มีการรายงานครั้งแรกในเอเชีย เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2561 ที่สาธารณรัฐประชาชนจีน โรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรจัดเป็นโรคตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 กรมปศุสัตว์ได้เตรียมแผนรับมือการระบาดทั้ง 3 ระยะ คือ ระยะก่อนเผชิญเหตุ, ระยะเผชิญเหตุ และระยะหลังเผชิญเหตุ ปัจจุบันประเทศไทยกำลังดำเนินการตามแผนระยะก่อนเผชิญเหตุ คือ มีการเตรียมความพร้อม สร้างความรู้ความเข้าใจโดยประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ผ่านช่องทางต่างๆ เพื่อให้เข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็วที่สุด, จัดอบรมแก่เกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องในการเลี้ยงและผลิตผลิตภัณฑ์จากสุกรตามมาตรการการป้องกันโรค, ส่งเสริมการขึ้นทะเบียนผู้เลี้ยงสุกรพร้อมทั้งผลักดันให้ผู้เลี้ยงพัฒนาระบบการเลี้ยงและการจัดการโดยมุ่งเน้นที่การปรับระบบความปลอดภัยทางชีวภาพ ให้สอดคล้องกับความหนาแน่นในการเลี้ยง, เพิ่มมาตรการเฝ้าระวังและป้องกันโรคตั้งแต่ระดับฟาร์มถึงระดับประเทศ โดยสุ่มตรวจหาเชื้อตลอดทั้งสายการผลิตสุกร ร่วมมือกับภาคเอกชนในการสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและการตรวจวินิจฉัย, ยกระดับการป้องกันโรคเข้าสู่ประเทศด้วยการควบคุมเคลื่อนย้ายสุกรและซากสุกรอย่างเข้มงวด และติดตามสถานการณ์โรคในต่างประเทศ ชะลอการนำเข้าสุกรและผลิตภัณฑ์สุกรจากประเทศที่มีการระบาด รวมถึงการตรวจเข้มการลักลอบเคลื่อนย้ายสุกรและซากสุกรในทุกช่องทาง เพื่อลดความเสียหายต่อเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมการเลี้ยงสุกร (สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ กรมปศุสัตว์, 2562)

จังหวัดบุรีรัมย์มีเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรจำนวน 9,396 ราย จำนวนสุกรทั้งสิ้น 194,253 ตัว (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมปศุสัตว์, 2564) จากข้อมูลการรายงานโรคระบาดในสุกรในระบบสารสนเทศเพื่อการเฝ้าระวังโรคระบาดสัตว์ ของสำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ กรมปศุสัตว์ พบว่าการเกิดโรคในสุกร เช่น โรคพีอาร์อาร์เอส, โรคอหิวาต์สุกร), โรคปากและเท้าเปื่อย ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ส่วนใหญ่จะพบในเกษตรกรที่เลี้ยงสุกรรายละไม่เกิน 50 ตัว ซึ่งสิ่งสำคัญที่จะทำให้การป้องกันและเฝ้าระวังโรคในสุกรโดยเฉพาะโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรควรจะต้องมีองค์ความรู้ในการเลี้ยง การจัดการฟาร์มให้มีความปลอดภัยทางชีวภาพเพื่อลดปัญหาการเกิดโรคในฟาร์มด้วย การศึกษาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อย พื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ. 2564 ในครั้งนี้ใช้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรม (KAP) เป็นทฤษฎีที่มีความสำคัญกับตัวแปร 3 ตัว คือ ความรู้ (Knowledge), ทัศนคติ (Attitude) และพฤติกรรมการปฏิบัติ (Practice) ซึ่งได้อธิบายว่าเมื่อผู้รับสารได้รับสารก็จะทำให้เกิดความรู้ เมื่อเกิดความรู้ขึ้น ก็จะทำให้เกิดทัศนคติ และขั้นตอนสุดท้าย คือ การก่อให้เกิดการกระทำ นั่นหมายความว่า เมื่อบุคคลมีความรู้ มีทัศนคติอย่างไรก็จะแสดงพฤติกรรมออกมาตามนั้น (Roger, 1983) ดังนั้น การสร้างความรู้และความเข้าใจให้กับเกษตรกร ผู้เลี้ยงสุกรในเรื่องขององค์ความรู้เรื่องโรคสุกร การป้องกันโรคจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเตรียมความพร้อมในช่วงที่ยังไม่พบการระบาดของโรคอหิวาต์แอฟริกาต์ในสุกร การประเมินความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้กับทัศนคติและพฤติกรรมในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรร่วมกับปัจจัยข้อมูลพื้นฐานในด้านต่าง ๆ และศึกษาความสัมพันธ์ของระดับความรู้ กับทัศนคติและพฤติกรรมในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรของ

เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ โดยนำผลการศึกษาที่ได้มาใช้ ในการพัฒนาความรู้ ทัศนคติ เพื่อนำไปสู่การมีพฤติกรรมการป้องกันโรคที่ถูกต้องของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อย ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ส่งผลให้การป้องกันควบคุมโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

อุปกรณ์และวิธีการ

1. ขอบเขตการศึกษาวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้จากเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์เกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม ในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร ในปี พ.ศ. 2564

วิธีการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาแบบตัดขวาง (Cross-sectional study) การทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบระดับความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมของเกษตรกรที่มีปัจจัยที่แตกต่างกัน ใช้สถิติทดสอบ Mann-Whitney U Test และ Kruskal Wallis test และใช้สถิติทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสเปียร์แมน (Spearman’s rank correlation coefficient)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้

ประชากร ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เลี้ยงสุกรไม่เกินรายละ 50 ตัว โดยใช้ข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ รวบรวมโดยกลุ่มสารสนเทศข้อมูลสถิติ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมปศุสัตว์ (ข้อมูลวันที่ 17 สิงหาคม 2564) จังหวัดบุรีรัมย์มีเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เลี้ยงสุกรไม่เกินรายละ 50 ตัว จำนวนทั้งสิ้น 9,396 ราย

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เลี้ยงสุกรไม่เกินรายละ 50 ตัวจำนวน 418 ราย โดยกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยคำนวณตามวิธีของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05 การคำนวณตามวิธีของ ทาโร่ ยามาเน่ มีสูตรคำนวณ ดังนี้

$$n = N / (1 + N (e ^ 2))$$

โดยที่ n คือ ขนาดของกลุ่มประชากรตัวอย่าง

N คือ ขนาดของประชากร

e คือ ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้กำหนดไว้ ร้อยละ 5

เมื่อแทนค่า N = 9,396 จะได้ขนาดประชากรกลุ่มตัวอย่าง

$$n = 9,396 / (1+ 9,396(0.05)2) = 418$$ ราย

การศึกษานี้ต้องเก็บข้อมูลจากเกษตรกรอย่างน้อย 418 ราย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลจากเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามและตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยการทดลองกับเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาจำนวน 20 ราย และคำนวณค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ที่ค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.85 ซึ่งถือได้ว่าอยู่ในระดับดี หมายถึง แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจริงได้ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544)

3.2 การรวบรวมข้อมูลที่ได้

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูล โดยจะนำเข้าข้อมูลของรายเกษตรกรที่ตอบครบถ้วนทุกข้อเท่านั้น โดยผู้ตอบแบบสอบถามคือเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายละไม่เกิน 50 ตัว และมีการขึ้นทะเบียนผู้เลี้ยงสัตว์ในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการป้องกันโรคในสุกรจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์, การประกอบอาชีพ,ประสบการณ์การเลี้ยงสุกร, ชนิดของสุกรที่เลี้ยง, และวัตถุประสงค์ของการเลี้ยง

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร รวมถึงการป้องกันและควบคุมโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร คำถามจำนวน 10 ข้อ คะแนน ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน คะแนนรวมทั้งสิ้น 10 คะแนน โดยแบ่งระดับความรู้ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ระดับความรู้มาก, ปานกลาง, น้อย โดยความแตกต่างของระดับ เท่ากับ (จำนวนคะแนนสูงสุด – จำนวนคะแนนต่ำสุด)/จำนวนระดับ ตามหลักเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1977) รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์การจัดระดับความรู้เกี่ยวกับโรคแอฟริกาในสุกร รวมถึงการป้องกันและควบคุมโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรของเกษตรกรที่ระดับต่างๆ

ระดับความรู้	คะแนน
ความรู้ระดับมาก	6.68 – 10
ความรู้ระดับปานกลาง	3.34 – 6.67
ความรู้ระดับน้อย	0 – 3.33

ส่วนที่ 3 ทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร มีคำถามเชิงบวกและคำถามเชิงลบ จำนวน 10 ข้อ โดยใช้การวัดแบบลิเคิร์ท (Likert’s rating scale) กำหนดคำตอบในแต่ละข้อเป็น 5 ทางเลือกตามระดับความคิดเห็น รายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การให้คะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติในการป้องกันควบคุมโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรที่ระดับต่างๆ

ระดับความคิดเห็น	คะแนน	
	คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

การจัดกลุ่มทัศนคติของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยในการป้องกันและควบคุมโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร แบ่งระดับทัศนคติออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ทัศนคติระดับบวก, ทัศนคติระดับปานกลาง, ทัศนคติระดับลบ โดยความแตกต่างของระดับ เท่ากับ (จำนวนคะแนนสูงสุด – จำนวนคะแนนต่ำสุด)/จำนวนระดับ ตามหลักเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1977) รายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เกณฑ์การจัดระดับทัศนคติรายข้อ

ระดับทัศนคติ	คะแนน
ทัศนคติระดับบวก	3.68 – 5.00
ทัศนคติระดับปานกลาง	2.34 – 3.67
ทัศนคติระดับลบ	1.00 – 2.33

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรภายในฟาร์ม จำนวน 10 ข้อ โดยใช้การวัดแบบลิเคิร์ท (Likert's rating scale) กำหนดคำตอบในแต่ละข้อเป็น 3 ทางเลือก ตามระดับพฤติกรรมการปฏิบัติรายละเอียดตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 หลักเกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร ของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์

ระดับพฤติกรรมการปฏิบัติ	คะแนน	
	พฤติกรรมเชิงบวก	พฤติกรรมเชิงลบ
มีการปฏิบัติเป็นประจำ	3	1
มีการปฏิบัตินานๆครั้ง	2	2
ไม่มีการปฏิบัติ	1	3

การจัดกลุ่มพฤติกรรมการปฏิบัติของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยในการป้องกันและควบคุมโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร แบ่งระดับพฤติกรรมการปฏิบัติออกเป็น 3 กลุ่ม คือ พฤติกรรมการปฏิบัติระดับดี, พฤติกรรมการปฏิบัติระดับปานกลาง, พฤติกรรมการปฏิบัติระดับไม่ดี โดยความแตกต่างของระดับ = (จำนวนคะแนนสูงสุด – จำนวนคะแนนต่ำสุด)/จำนวนระดับ ตามหลักเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1977) รายละเอียดตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 เกณฑ์การจัดระดับพฤติกรรมรายข้อ

ระดับพฤติกรรมการปฏิบัติ	คะแนน
พฤติกรรมการปฏิบัติระดับดี	2.37 – 3.00
พฤติกรรมการปฏิบัติระดับปานกลาง	1.67 – 2.33
พฤติกรรมการปฏิบัติระดับไม่ดี	1.00 – 1.66

4.การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดมาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติในการวิจัย ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการปฏิบัติ โดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ประกอบด้วย ค่าแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่ามัธยฐาน (Median) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

4.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร ของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าข้อมูลมีการกระจายตัวแบบไม่ปกติ (Non-Normal Distribution) ดังนั้นการทดสอบความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่เพศ, ระดับการศึกษา, การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการป้องกันโรคในสุกรจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์, การประกอบอาชีพและวัตถุประสงค์ของการเลี้ยง จะใช้วิธีทดสอบ Mann-Whitney U Test เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่ากลางของประชากร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และทดสอบความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรแยกตาม

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ, ประสบการณ์ในการเลี้ยงสุกร และชนิดของสุกรที่เลี้ยง จะใช้วิธีทดสอบ Kruskal Wallis test เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่ากลางของประชากรสามกลุ่มขึ้นไปที่เป็นอิสระต่อกัน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.3 วิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร คือ ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร ของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสองตัวแปรที่เป็นอิสระต่อกันโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสเปียร์แมน (Spearman’s rank correlation coefficient) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เกณฑ์การแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2553)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.90 - 1.00	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.70 - 0.89	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.30 - 0.69	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.01 - 0.30	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.00	หมายถึง	ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรศึกษาพบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 418 คน เป็นเพศชาย จำนวน 244 คน (ร้อยละ 58.4) เพศหญิง 174 คน (ร้อยละ 41.6) ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 148 คน (ร้อยละ 35.5) ด้านระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน 249 คน (ร้อยละ 59.6) เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงและการป้องกันโรคในสุกร ซึ่งมีจำนวน 225 คน (ร้อยละ 53.8) และเลี้ยงสุกรเป็นอาชีพเสริม จำนวน 313 คน (ร้อยละ74.9) มีประสบการณ์การเลี้ยงสุกรอยู่ในช่วง น้อยกว่า 1-5 ปี จำนวน 224 คน (ร้อยละ 53.6) มีการเลี้ยงทั้งสุกรขุน และ สุกรพ่อแม่พันธุ์ จำนวน 210 คน (ร้อยละ50.2) โดยมีวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงเพื่อขายสุกรขุนเป็นหลัก จำนวน 357 คน (ร้อยละ 85.3) รายละเอียดตามตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (N=418)

ปัจจัย	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
เพศ		
- ชาย	244	58.4
- หญิง	174	41.6
อายุ		
- อายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	85	20.3
- 31 – 40 ปี	110	26.3
- 41 – 50 ปี	148	35.5
- 51 ปีขึ้นไป	75	17.9
ระดับการศึกษา		
- มัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า	249	59.6
- อนุปริญญา หรือสูงกว่า	169	40.4

ตารางที่ 6 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (N=418) (ต่อ)

ปัจจัย	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการป้องกันโรคในสุกรจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์		
- เคย	193	46.2
- ไม่เคย	225	53.8
การประกอบอาชีพ		
- เลี้ยงสุกรเป็นอาชีพหลัก	105	25.1
- เลี้ยงสุกรเป็นอาชีพเสริม	313	74.9
ประสบการณ์การเลี้ยงสุกร		
- น้อยกว่า 1 - 5 ปี	224	53.6
- 6 - 10 ปี	100	23.9
- มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	94	22.5
ชนิดสุกรที่เลี้ยง		
- สุกรขุน	187	44.8
- สุกรพ่อ-แม่พันธุ์	21	5.0
- ทั้งสุกรขุน และ สุกรพ่อแม่พันธุ์	210	50.2
วัตถุประสงค์การเลี้ยงสุกร		
- ขายสุกรขุน	357	85.3
- วัตถุประสงค์อื่นๆ (ขายลูกสุกรหรือพ่อ – แม่พันธุ์, ขายน้ำเชื้อ,เลี้ยงไว้เพื่อเป็นอาหาร)	61	14.6
รวม	**418**	**100**

ส่วนที่ 2 ความรู้ ในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อย พื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์

เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับมาก จำนวน 237 คน (ร้อยละ 56.7) ความรู้ระดับปานกลาง จำนวน 181 คน (ร้อยละ 43.3) ไม่มีเกษตรกรที่มีความรู้ในระดับน้อย มีค่ามัธยฐานเท่ากับ 8 คะแนนสูงสุด 10 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 4 คะแนน รายละเอียดตามตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ระดับความรู้ ในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อย พื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ (N=418)

ระดับความรู้	คะแนน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความรู้ระดับมาก	8 – 10	237	56.7
ความรู้ระดับปานกลาง	4 – 7	181	43.3
ความรู้ระดับน้อย	0 – 3	0	0
รวม		**418**	**100**

ค่ามัธยฐาน = 8 คะแนน ต่ำสุด = 4 คะแนน สูงสุด =10 คะแนน

ผลจากการวิเคราะห์ความรู้เป็นรายข้อ พบว่าคำถามที่เกษตรกรตอบถูกมากที่สุด จำนวน 405 คน (ร้อยละ 96.9) คือข้อที่ 7 อาการของโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร คือ ตายเฉียบพลัน หรือมีไข้สูง นอนสุมกัน ร่วมกับท้องเสียเป็นเลือด มีปื้นเลือดที่ผิวหนัง และคำถามที่เกษตรกรตอบถูกน้อยที่สุด จำนวน 198 คน (ร้อยละ 47.4) คือข้อที่ 8 น้ำยาฆ่าเชื้อทุกชนิดสามารถทำลายเชื้อไวรัส อหิวาต์แอฟริกาในสุกรได้ รายละเอียดตามตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร รวมถึงการป้องกันและควบคุมโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกเป็นรายข้อ (N=418)

คำถาม	จำนวนเกษตรกรที่ตอบถูก	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. โรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรสามารถพบได้ในสุกรทุกชนิด	396	94.7
2. สุกรสามารถติดโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรจากการสัมผัสโดยตรงจากสุกรป่วย	360	86.1
3. สุกรสามารถติดเชื้อโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรได้จากการกินอาหารหรือน้ำที่มีเชื้อปนเปื้อนอยู่ได้	383	91.6
4. ถ้าคน ยานพาหนะ หรือสิ่งของที่ปนเปื้อนเชื้อโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรจะสามารถนำเชื้อโรคเข้าฟาร์มได้	393	94.0
5. อาการของโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร คือ ตายเฉียบพลัน หรือมีไข้สูง นอนสุมกัน ร่วมกับท้องเสียเป็นเลือด มีปื้นเลือดที่ผิวหนัง	405	96.9
6. เชื้อโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรสามารถอยู่ในผลิตภัณฑ์แปรรูปสุกร และเนื้อสุกรได้	366	87.6
คำถามลวง		
1. คนสามารถติดโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรจากการกินหรือสัมผัสสุกรที่เป็นโรคได้	303	72.5
2. โรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรสามารถป้องกันได้ โดยการฉีดวัคซีน	214	51.2
3. น้ำยาฆ่าเชื้อทุกชนิดสามารถทำลายเชื้อไวรัส อหิวาต์แอฟริกาในสุกรได้	198	47.4
4. น้ำยาฆ่าเชื้อสามารถทำลายเชื้อโรคได้ทันทีที่มีการจุ่ม หรือราด	234	56.0

ส่วนที่ 3 ทัศนคติ ในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อย พื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์

เกษตรกรส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับบวก จำนวน 367 คน (ร้อยละ 87.8) ทัศนคติระดับปานกลาง จำนวน 51 คน (ร้อยละ 12.2) ไม่มีเกษตรกรที่มีทัศนคติในระดับลบ มีค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.5 คะแนนสูงสุด 5 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 3 คะแนน รายละเอียดตามตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ระดับทัศนคติ ในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อย พื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์

ระดับทัศนคติ	คะแนน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทัศนคติระดับบวก	3.68 – 5.00	367	87.8
ทัศนคติระดับปานกลาง	2.34 – 3.67	51	12.2
ทัศนคติระดับลบ	1.00 – 2.33	0	0
รวม		**418**	**100**

ค่ามัธยฐาน = 4.5 คะแนน ต่ำสุด = 3 คะแนน สูงสุด = 5 คะแนน

ผลจากการวิเคราะห์ทัศนคติเป็นรายข้อ พบว่าคำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติมากที่สุดคือ ท่านคิดว่าหากฟาร์มของท่านมีการติดเชื้อโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรจะเกิดความเสียหายมาก คะแนนเฉลี่ย 4.67 คะแนน ระดับทัศนคติอยู่ในระดับบวก และคำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติน้อยที่สุดคือ โรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรเป็นโรคที่ไม่สามารถป้องกันได้ คะแนนเฉลี่ย 2.77 ระดับทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดตามตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ระดับทัศนคติ ในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อย พื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกเป็นรายข้อ

คำถาม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	(S.D.)	ระดับทัศนคติ
คำถามเชิงบวก			
1. ท่านคิดว่าหากฟาร์มของท่านมีการติดเชื้อโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรจะเกิดความเสียหายมาก	4.67	0.744	บวก
2. เมื่อมีการขายสุกรต้องห้ามรถที่มารับซื้อสุกรเข้าภายในฟาร์ม โดยเด็ดขาด	4.16	0.881	บวก
3. การฆ่าเชื้อโรคในสถานที่เลี้ยงสุกรเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องทำ	4.61	0.742	บวก
4. ถ้าสุกรที่เลี้ยงป่วยเป็นโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรจำเป็นต้องทำลายสุกรที่เหลือ	3.99	0.948	บวก
5. ต้องมีการตรวจสอบสถานการณ์สุกร ป่วย ตายของฟาร์มต้นทางก่อนซื้อสุกรเข้ามาเลี้ยงใหม่ในฟาร์มเป็นสิ่งสำคัญ	4.47	0.771	บวก
6. การนำสุกรเข้ามาเลี้ยงใหม่ จำเป็นต้องแยกออกจากสุกรที่เลี้ยงอยู่เดิม	4.34	0.732	บวก
คำถามเชิงลบ			
1. ถ้างดใช้เศษอาหารเลี้ยงสุกรจะทำให้ไม่มีกำไร	2.92	1.214	ปานกลาง
2. โรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรเป็นโรคที่ไม่สามารถป้องกันได้	2.77	1.173	ปานกลาง
3. การชำแหละสุกรที่ป่วยตายขาย จะช่วยลดความเสียหายได้	3.90	1.254	บวก
4. ถ้ามีสุกรป่วยตายผิดปกติ ก็ไม่จำเป็นต้องแจ้งเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์	3.96	1.290	บวก
ทัศนคติต่อโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรในภาพรวมของเกษตรกร	**4.32**	**0.30**	**บวก**

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการปฏิบัติ ในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อย พื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์

เกษตรกรส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการปฏิบัติอยู่ในระดับดี จำนวน 251 คน (ร้อยละ 60.0) พฤติกรรมการปฏิบัติระดับปานกลาง จำนวน 181 คน (ร้อยละ 43.3) พฤติกรรมการปฏิบัติระดับไม่ดี จำนวน 29 คน (ร้อยละ 7.0) มีค่ามัธยฐานเท่ากับ 3 คะแนนสูงสุด 3 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 1 คะแนน รายละเอียดตามตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ระดับพฤติกรรมการปฏิบัติ ในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อย พื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์

ระดับการปฏิบัติ	คะแนน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พฤติกรรมการปฏิบัติระดับดี	2.37 – 3.00	251	60.0
พฤติกรรมการปฏิบัติระดับปานกลาง	1.67 – 2.33	138	33.0
พฤติกรรมการปฏิบัติระดับไม่ดี	1.00 – 1.66	29	7.0
รวม		**418**	**100**

ค่ามัธยฐาน = 3 คะแนน ต่ำสุด = 1 คะแนน สูงสุด = 3 คะแนน

ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมการปฏิบัติเป็นรายข้อพบว่า คำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการปฏิบัติ มากที่สุดคือ มีการล้างทำความสะอาดและฆ่าเชื้อ พื้นคอก และอุปกรณ์สำหรับให้น้ำและอาหาร คะแนนเฉลี่ย 2.75 คะแนน ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับดี คำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ มีพื้นที่สำหรับขายสุกรแยกออกจากบริเวณพื้นที่เลี้ยงสุกรคะแนนเฉลี่ย 2.20 คะแนน ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดตามตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมการปฏิบัติ ในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อย พื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกเป็นรายข้อ

คำถาม	ค่าเฉลี่ย($\bar{x}$)	(S.D.)	ระดับการปฏิบัติ
พฤติกรรมเชิงบวก			
1. มีการใช้น้ำยาฆ่าเชื้อจุ่มรองเท้าก่อนเข้าพื้นที่เลี้ยงสุกร	2.43	0.662	ดี
2. มีการล้างทำความสะอาดและฆ่าเชื้อ พื้นคอก และอุปกรณ์สำหรับให้น้ำและอาหาร	2.75	0.444	ดี
3. มีพื้นที่สำหรับขายสุกรแยกออกจากบริเวณพื้นที่เลี้ยงสุกร	2.20	0.793	ปานกลาง
4. มีคอกสำหรับกักแยกสุกรที่ซื้อเข้ามาใหม่ หรือคอกแยกสุกรป่วยป่วยออกจากสุกรปกติ	2.37	0.758	ดี
5. มีการเปลี่ยนรองเท้าก่อนเข้าคอกหรือโรงเรือนเลี้ยงสุกร	2.39	0.770	ดี
6. มีการห้ามรถจับสุกรหรือบุคคลจากภายนอกเข้าบริเวณพื้นที่เลี้ยงสุกร	2.49	0.690	ดี
7. มีการตรวจสอบแหล่งที่มาของสุกรก่อนการซื้อสุกรใหม่เข้าฟาร์ม เช่น ใบอนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์ของกรมปศุสัตว์, ใบอนุญาตให้ค้าสัตว์, ใบรับรองฟาร์ม GAP GFM หรือฟาร์มปลอดโรคสุกร หรือไม่	2.29	0.843	ปานกลาง
8. เมื่อพบสุกรป่วยหรือตายหรือแสดงอาการผิดปกติ มีการแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์หรือผู้นำชุมชน	2.54	0.739	ดี
พฤติกรรมเชิงลบ			
1. มีการซื้อขายสุกรผ่านทางระบบออนไลน์หรือสื่อโซเชียลมีเดีย เช่น face book	2.37	0.767	ดี
2. มีการใช้เศษอาหารในการเลี้ยงสุกร	2.49	0.717	ดี
การปฏิบัติ ในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรในภาพรวม	**2.50**	**0.26**	**ดี**

ส่วนที่ 5 ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรม ในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อย พื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์

ปัจจัยด้านเพศ เกษตรกรที่มีเพศที่แตกต่างกัน มีความรู้และทัศนคติ ไม่แตกต่างกัน แต่มีคะแนนพฤติกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) (ตารางที่ 13)

ปัจจัยด้านอายุ เกษตรกรที่มีอายุที่แตกต่างกัน มีคะแนนความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) (ตารางที่ 13)

ปัจจัยด้านระดับการศึกษา เกษตรกรที่มีอายุแตกต่างกัน มีคะแนนความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) (ตารางที่ 13)

ปัจจัยด้านการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการป้องกันโรคในสุกรจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ เกษตรกรที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการป้องกันโรคในสุกรจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ที่แตกต่างกัน มีคะแนนความรู้ไม่แตกต่างกัน แต่มีคะแนนทัศนคติและพฤติกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) (ตารางที่ 13)

ปัจจัยด้านการประกอบอาชีพ เกษตรกรที่มีการประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน มีความรู้และทัศนคติ ไม่แตกต่างกันแต่มีคะแนนพฤติกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) (ตารางที่ 13)

ปัจจัยด้านประสบการณ์การเลี้ยงสุกร เกษตรกรที่มีประสบการณ์การเลี้ยงสุกรที่แตกต่างกัน มีคะแนนความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) (ตารางที่ 13)

ปัจจัยด้านชนิดสุกรที่เลี้ยง เกษตรกรที่มีการเลี้ยงสุกรต่างชนิดกัน มีความรู้และทัศนคติ ไม่แตกต่างกัน แต่มีคะแนนพฤติกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) (ตารางที่ 13)

ปัจจัยด้านวัตถุประสงค์การเลี้ยงสุกร เกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การเลี้ยงสุกรที่แตกต่างกัน มีคะแนนความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 ความแตกต่างทางสถิติของความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการปฏิบัติ ในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อย พื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (N=418)

ปัจจัย	ตัวแปรต้น	ความรู้		ทัศนคติ		พฤติกรรมการปฏิบัติ	
		Median (Min,Max)	$\bar{x}$	Median (Min,Max)	$\bar{x}$	Median (Min,Max)	$\bar{x}$
1. เพศ[*1]	ชาย (N=244)	8.00(5.00,10.00)	7.67	4.50 (3.00,5.00)	4.33	3.00(1.00,3.00)	2.61
	หญิง (N=174)	8.00(4.00,10.00)	7.65	4.00 (3.00,5.00)	4.31	2.00(1.00,3.00)	2.36
	p-value	0.998		0.636		**0.000***	
2. อายุ[*2]	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี (N=85)	7.00(5.00,10.00)	7.24	4.50(3.00,5.00)	4.26	3.00(1.50,3.00)	2.55
	31 – 40 ปี (N=110)	7.00(5.00,10.00)	7.50	4.00(3.00,5.00)	4.18	3.00(1.00,3.00)	2.57
	41 – 50 ปี (N=148)	8.00(4.00,10.00)	7.70	4.50(3.00,5.00)	4.47	3.00(2.00,3.00)	2.59
	51 ปีขึ้นไป (N=75)	8.00(5.00,10.00)	8.31	4.50(3.00,5.00)	4.29	3.00(1.00,3.00)	2.22
	p-value	**0.000***		**0.001***		**0.000***	
3. ระดับการศึกษา[*1]	มัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า (N=249)	7.00(4.00,10.00)	7.43	4.00(3.00,5.00)	4.22	2.50(1.00,3.00)	2.38
	อนุปริญญา หรือสูงกว่า (N=169)	8.00(5.00,10.00)	8.00	5.00(3.00,5.00)	4.47	3.00(1.00,3.00	2.70
	p-value	**0.000***		**0.000***		**0.000***	
4.การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการป้องกันโรคในสุกรจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์[*1]	เคย (N=193)	8.00(4.00,10.00)	7.63	4.50(3.00,5.00)	4.39	3.00(1.00,3.00)	2.63
	ไม่เคย (N=225)	8.00(5.00,10.00)	7.68	4.00(3.00,5.00)	4.26	2.50(1.00,3.00)	2.40
	p-value	0.674		**0.033***		**0.000***	
5. การประกอบอาชีพ[*1]	เลี้ยงสุกรเป็นอาชีพหลัก (N=105)	8.00(4.00,10.00)	7.88	4.50(3.00,5.00)	4.38	3.00(1.50,3.00)	2.71
	เลี้ยงสุกรเป็นอาชีพเสริม (N=303)	8.00(5.00,10.00)	7.59	4.00(3.00,5.00)	4.30	2.50(1.00,3.00)	2.44
	p-value	0.058		0.262		**0.000***	
6. ประสบการณ์การเลี้ยงสุกร[*2]	น้อยกว่า 1 - 5 ปี (N=224)	7.00(5.00,10.00)	7.31	4.00(3.00,5.00)	4.24	2.50(1.00,3.00)	2.46
	6 - 10 ปี (N=100)	8.00(4.00,10.00)	7.74	4.00(3.00,5.00)	4.14	2.00(1.00,3.00)	2.35
	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป (N=94)	9.00(6.00,10.00)	8.40	5.00(4.00,5.00)	4.71	3.00(1.00,3.00)	2.80
	p-value	**0.000***		**0.000***		**0.000***	
7. ชนิดสุกรที่เลี้ยง[*2]	สุกรขุน (N=187)	7.00(5.00,10.00)	7.38	4.00(3.00,5.00)	4.21	3.00(1.00,3.00)	2.53
	สุกรพ่อ-แม่พันธุ์ (N=21)	6.00(4.00,10.00)	7.33	4.00(3.00,5.00)	4.24	2.50(1.00,3.00)	2.31
	ทั้งสุกรขุนและพ่อแม่พันธุ์ (N=210)	8.00(5.00,10.00)	7.94	4.50(3.00,5.00)	4.43	3.00(1.00,3.00)	2.51
	p-value	**0.001***		**0.007***		0.251	
8. วัตถุประสงค์ในการเลี้ยง[*1]	ขายสุกรขุน (N=357)	8.00(5.00,10.00)	7.74	4.50(3.00,5.00)	4.38	2.50(1.00,3.00)	2.48
	วัตถุประสงค์อื่นๆ (ขายลูกสุกรหรือพ่อ – แม่พันธุ์, ขายน้ำเชื้อ,เลี้ยงไว้เพื่อเป็นอาหาร) (N=61)	7.00(4.00,10.00)	7.21	4.00(3.00,5.00)	3.98	3.00(1.50,3.00)	2.67
	p-value	**0.014***		**0.000***		**0.016***	

หมายเหตุ ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ *$p<0.05$

ค่าสถิติทดสอบ [*1] Mann-Whitney U Test , [*2] Kruskal Wallis test

ส่วนที่ 6 ความสัมพันธ์ของความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการปฏิบัติ ในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อย พื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรมการปฏิบัติพบว่าความรู้และทัศนคติมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r=0.294, p-value=0.000) ความรู้และพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r=0.149, p-value=0.002) และทัศนคติกับพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r=0.202, p-value=0.003) รายละเอียดตามตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรมการปฏิบัติ ในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อย พื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ (N=418)

ตัวแปร	ความรู้ (K)	ทัศนคติ (A)	พฤติกรรม (P)
ความรู้ (K)	1.000	0.294**	0.149*
ทัศนคติ (A)		1.000	0.287**
พฤติกรรม (P)			1.000

p<0.05, **p<0.01

สรุปและวิจารณ์ผล

จากการศึกษาความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อย พื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ.2564 ในครั้งนี้พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เพศชายเป็นผู้บริหารจัดการฟาร์ม มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ระดับการศึกษามัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการป้องกันโรคสุกรจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ เลี้ยงสุกรเป็นอาชีพเสริม มีประสบการณ์การเลี้ยงน้อยกว่า 1-5 ปี เลี้ยงทั้งสุกรขุนและพ่อแม่พันธุ์ และมีวัตถุประสงค์เพื่อขายสุกรขุน

ภาพรวมเกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับมาก แต่พบว่าเกษตรกรยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้น้ำยาเพื่อฆ่าเชื้อไวรัสอหิวาต์แอฟริกาในสุกร ว่าน้ำยาทุกชนิดสามารถทำลายเชื้อโรคดังกล่าวและออกฤทธิ์ได้ทันทีที่มีการจุ่ม หรือราด ซึ่งอาจทำให้การเลือกใช้น้ำยาฆ่าเชื้ออาจไม่เหมาะสมส่งผลต่อการป้องกันและทำลายเชื้อโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรภายในพื้นที่เลี้ยงไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยการใช้น้ำยาฆ่าเชื้อโรคและระยะเวลาที่ใช้ในการฆ่าเชื้อสำหรับโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรควรใช้สารฆ่าเชื้อกลุ่มอีเธอร์และคลอโรฟอร์ม หรือโซเดียมไฮดรอกไซด์ อัตราส่วน 8/1000 นาน 30 นาที, ไฮโปคลอไรท์ที่มีคลอรีนเข้มข้น 0.03%-0.5% นาน 30 นาที, ออโธฟีนิลฟีนอล 3% นาน 30 นาที, สารประกอบไอโอดีน เป็นต้น (OIE, 2019) ดังนั้นการให้ความรู้เกษตรกรให้เลือกใช้น้ำยาฆ่าเชื้ออย่างถูกต้องเหมาะสมจะช่วยป้องกันการระบาดของโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรเข้าสู่ฟาร์มได้ ในขณะเดียวกันส่วนของคำถามที่เกี่ยวข้องกับอาการของโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร คือ ตายเฉียบพลัน หรือมีไข้สูง นอนสุมกัน ร่วมกับท้องเสียเป็นเลือด มีปื้นเลือดที่ผิวหนัง พบว่าเป็นข้อคำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยของการตอบถูกมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนหนึ่งยังมีความรู้เกี่ยวกับการติดต่อและอาการของโรคค่อนข้างดีมาก ดังนั้นหนึ่งในมาตรการการป้องกันควรเน้นเรื่องการให้ความรู้เรื่องป้องกันโรคที่ถูกต้องและเหมาะสมในแต่ละจุดของฟาร์ม

ในด้านทัศนคติพบว่าเกษตรกรโดยรวมมีทัศนคติอยู่ในระดับบวก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าระดับทัศนคติอยู่ในระดับบวกและปานกลาง ไม่มีทัศนคติระดับลบ โดยส่วนใหญ่ยังมีทัศนคติที่ว่าโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรเป็นโรคที่ไม่สามารถป้องกันได้ และถ้างดใช้เศษอาหารเลี้ยงสุกรจะทำให้ไม่มีกำไร แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรบางส่วนยังมีความเข้าใจที่ผิดเกี่ยวกับการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร ซึ่งอาจเกี่ยว

เนื่องมาจากการมีความรู้เรื่องการป้องกันโรคที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เพียงพอ ทำให้เข้าใจว่าโรคไม่สามารถป้องกันได้ แต่จากแผนเตรียมความพร้อมเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร (Contingency plan) และแนวทางเวชปฏิบัติของโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรของกรมปศุสัตว์ (2562) กล่าวว่าการมีระบบการป้องกันโรคที่ดีเป็นสิ่งสำคัญที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันโรคเข้าฟาร์มได้ เนื่องจากโรคนี้ยังไม่มีวัคซีนป้องกันโรค อีกทั้งเกษตรกรยังขาดความตระหนักในเรื่องของการใช้เศษอาหารในการเลี้ยงสุกร ซึ่งการติดเชื้อโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรสามารถติดต่อผ่านทางการกินเศษอาหารที่มีการปนเปื้อนของเชื้อได้ โดยพบว่าการระบาดของโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรของประเทศจอร์เจีย สาเหตุหลักที่นำโรคเข้าพื้นที่และทำให้เกิดการกระจายมาจากการให้สุกรกินเศษอาหารจากเรือขนส่งนานาชาติที่มีผลิตภัณฑ์จากสุกรปนอยู่ (Rebecca, 2008) และเกษตรกรมีความตระหนักดีว่าหากฟาร์มมีการติดเชื้อโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรจะเกิดความเสียหายเป็นอย่างมาก

ด้านพฤติกรรมการพบว่าส่วนใหญ่มีพฤติกรรมอยู่ในระดับดี แต่ในด้านของการจัดการให้มีพื้นที่สำหรับขายสุกรแยกออกจากบริเวณพื้นที่เลี้ยงสุกรมีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด แสดงถึงการที่เกษตรกรบางส่วนยังมีการให้คนที่มารับซื้อสุกรสามารถเข้าถึงพื้นที่เลี้ยงได้อย่างโดยตรง จากการศึกษาปัจจัยเสี่ยงและพลวัตของการระบาดของโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรในสหสาธารณรัฐแทนซาเนีย พบว่าคนโดยเฉพาะพ่อค้าคนกลางที่รับซื้อสุกรเป็นหนึ่งในปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดการระบาดของโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรในสหสาธารณรัฐแทนซาเนีย เนื่องจากมีการเดินทางไปมาเพื่อซื้อสุกรจากฟาร์มและหมู่บ้านต่างๆ (Folorunso et al, 2020) นอกจากนี้ส่วนใหญ่ยังขาดการตรวจสอบแหล่งที่มาของสุกรก่อนการซื้อสุกรใหม่เข้าฟาร์ม เช่น ใบอนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์ของกรมปศุสัตว์, ใบอนุญาตให้ค้าสัตว์, ใบรับรองฟาร์ม GAP GFM หรือฟาร์มปลอดโรคสุกร ดังนั้นจึงควรส่งเสริมและเน้นย้ำให้ผู้เลี้ยงให้ความสำคัญและเห็นประโยชน์ของการตรวจสอบแหล่งที่มาของสัตว์ก่อนทำการซื้อขาย เช่น การตรวจสอบย้อนกลับกรณีสุกรป่วยด้วยโรคระบาด การรับรองว่าสุกรมาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ลดปัญหาด้านสุขภาพและการเกิดโรคเนื่องจากสุกรมาจากฟาร์มที่มีระบบการเลี้ยงและป้องกันโรคที่ดี และควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการพัฒนาระบบการเลี้ยงให้มีความปลอดภัยทางชีวภาพขั้นพื้นฐานตามกฎหมายในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 เช่น การอบรมหรือให้ความรู้ พัฒนาเกษตรกรให้ทราบถึงหลักการเลี้ยงสัตว์และการจัดการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการในการป้องกันโรค โดยเน้นย้ำให้เกิดความตระหนักในเรื่องการจัดพื้นที่สำหรับขายสุกรแยกออกจากพื้นที่เลี้ยง และควรมีการตรวจสอบแหล่งที่มาของสุกรทุกครั้งที่มีการซื้อสุกรใหม่เข้าฟาร์ม นอกจากนี้พบว่าเกษตรกรมีพฤติกรรมการใช้น้ำยาฆ่าเชื้อในจุดต่างๆของฟาร์มอยู่ในระดับดี เช่น ใช้น้ำยาฆ่าเชื้อเพื่อจุ่มรองเท้าก่อนเข้าพื้นที่เลี้ยงสุกร, ใช้เพื่อล้างทำความสะอาดพื้นคอกและอุปกรณ์สำหรับให้น้ำและอาหาร แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรให้ความสำคัญกับการใช้น้ำยาฆ่าเชื้อแม้บางส่วนจะมีความรู้เรื่องการใช้ที่ยังไม่ถูกต้องและครบถ้วน ดังนั้นหากเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ได้ จะทำให้ประสิทธิภาพการป้องกันโรคเข้าฟาร์มดีมากขึ้น อีกประการหนึ่งคือเกษตรกรมีพฤติกรรมการใช้เศษอาหารเลี้ยงสุกรน้อย แม้ส่วนใหญ่จะมีทัศนคติว่าการงดใช้เศษอาหารเลี้ยงสุกรจะทำให้ไม่มีกำไรก็ตาม อาจเนื่องจากเกษตรกรมีความรู้เรื่องการติดต่อของโรคดีในระดับหนึ่งแล้ว

การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ในด้านเพศ เพศชายจะมีพฤติกรรมการใช้น้ำยาฆ่าเชื้อจุ่มรองเท้าก่อนเข้าพื้นที่เลี้ยงสุกร,การล้างทำความสะอาดและฆ่าเชื้อพื้นคอกและอุปกรณ์สำหรับให้น้ำและอาหาร,การเปลี่ยนรองเท้าก่อนเข้าคอกหรือโรงเรือนเลี้ยงสุกร,การห้ามรถจับสุกรหรือบุคคลจากภายนอกเข้าบริเวณพื้นที่เลี้ยงสุกร, การตรวจสอบแหล่งที่มาของสุกรก่อนการซื้อสุกรใหม่เข้าฟาร์ม และการใช้เศษอาหารในการเลี้ยงสุกร ที่ดีกว่าเพศหญิง ในด้านอายุ เกษตรกรที่มีอายุที่แตกต่างกันมีระดับความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมที่แตกต่างกันเนื่องจากอายุจะแสดงถึงวัยวุฒิของบุคคลและเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความสามารถในการทำความเข้าใจ

ในเนื้อหาและข่าวสารรวมถึงการรับรู้ต่าง ๆ ได้มากน้อยต่างกัน (กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์, 2546) ในด้านการศึกษาพบว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีระดับความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน เนื่องจากการศึกษาบ่งบอกถึงความสามารถในการเรียนรู้ รับรู้ต่อการรับข่าวสารต่าง ๆ และทำความเข้าใจในสิ่งต่างๆได้แตกต่างกัน (ปรมะ สตะเวทิน, 2546) จึงทำให้เกิดความแตกต่างทางด้านระดับความรู้ ทัศนะคติ ส่งผลให้มีพฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรที่แตกต่างกัน ด้านการอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงและการป้องกันโรคในสุกรจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ พบว่าเกษตรกรที่เคยและไม่เคยได้รับการอบรมหรือมีการศึกษาเกี่ยวกับการเลี้ยงสุกร มีระดับความรู้ไม่แตกต่างกันแต่มีระดับทัศนคติและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน เนื่องจากปัจจุบันเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้จากหลายช่องทาง เช่น สื่อประชาสัมพันธ์ทางโซเชียลมีเดียต่างๆ คลิปวีดีโอทางอินเตอร์เน็ต และโทรทัศน์ ฯลฯ แต่เกษตรกรที่เคยได้รับการอบรมจะมีค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติและพฤติกรรมที่สูงกว่า ซึ่งการฝึกอบรมเป็นการถ่ายทอดความรู้เพื่อเพิ่มพูนทักษะความชำนาญ ความสามารถและทัศนคติในทางที่ถูกที่ควร เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานทั้งในปัจจุบันและอนาคตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (สำนักงานศึกษาธิการภาค1, 2554) ดังนั้นเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรจึงควรได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาให้มีทัศนคติและพฤติกรรมให้การป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรให้ดียิ่งขึ้น

ในด้านการประกอบอาชีพพบว่าเกษตรกรที่เลี้ยงสุกรเป็นอาชีพหลักและเลี้ยงสุกรเป็นอาชีพเสริมมีระดับความรู้และทัศนคติไม่แตกต่างกันแต่มีระดับพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งในกลุ่มของเกษตรกรที่เลี้ยงสุกรเป็นอาชีพหลักมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมในการป้องกันโรคสูงกว่า อาจมีผลมาจากการใช้เวลาดูแลสุกรแตกต่างกัน กลุ่มที่เลี้ยงสุกรเป็นอาชีพหลักย่อมมีเวลาให้ความสำคัญและปฏิบัติงานภายในคอกมากกว่ากลุ่มที่เลี้ยงเป็นอาชีพเสริม และอาจมีผลจากการเป็นรายได้หลักของครอบครัว จึงต้องให้ความสำคัญและเข้มงวดอย่างมากในเรื่องของพฤติกรรมการปฏิบัติในป้องกันโรคในสุกรเพราะหากมีการเกิดโรคในสุกรจะก่อให้เกิดความเสียหายและกระทบต่อรายได้หลักของครอบครัว นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรที่มีประสบการณ์การเลี้ยงสุกรที่แตกต่างกันมีระดับความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน และผู้เลี้ยงที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงสุกร มากกว่า 10 ปีขึ้นไป จะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมสูงที่สุด เนื่องมาจากประสบการณ์การเลี้ยงที่ยาวนานทำให้เกษตรกรมีความรู้ความเชี่ยวชาญจนพัฒนาไปสู่การมีพฤติกรรมในป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาที่ดี ปัจจัยด้านชนิดสุกรที่เลี้ยงพบว่า ความรู้และทัศนคติมีความแตกต่างกันแต่ในด้านพฤติกรรมการปฏิบัติไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งการเลี้ยงสุกรแต่ละชนิดจะมีหลักการจัดการและระยะเวลาในการเลี้ยงที่แตกต่างกันจึงส่งผลให้เกษตรกรผู้เลี้ยงมีระดับความรู้และทัศนคติที่แตกต่างกันได้ แต่ระดับพฤติกรรมไม่แตกต่างกันคาดว่าเนื่องจากชนิดสุกรที่เลี้ยงแต่ละกลุ่มมีวัตถุประสงค์การเลี้ยงมากกว่า 1 วัตถุประสงค์ จึงอาจทำให้ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับใกล้เคียงกันได้ หรืออาจมีปัจจัยด้านต้นทุนมาเกี่ยวข้องดังที่ปรากฏในการศึกษาของไชยยากรและกรุณา (2564) โดยเมื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านวัตถุประสงค์การเลี้ยงพบว่ามีความแตกต่างกันทั้งความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรม เนื่องจากวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงแบบต่างๆแสดงถึงเป้าหมายในการเลี้ยงสุกรซึ่งต้องอาศัยองค์ความรู้ต่างๆในการเลี้ยงที่แตกต่างกันด้วย เช่นการเลี้ยงสุกรเพื่อขายน้ำเชื้อ ต้องคำนึงถึงสุขภาพของพ่อพันธุ์และคุณภาพน้ำเชื้อด้วย การเลี้ยงแม่พันธุ์เพื่อผลิตลูกสุกรจำเป็นต้องคำนึงถึงจำนวนผลผลิตที่ได้ ดังนั้นการค้นคว้าหาข้อมูลในด้านความรู้เรื่องการจัดการและเรื่องโรคเพื่อดูแลป้องกันสุขภาพของสุกรในระยะยาวจึงอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างของระดับความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมตามแต่ละวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงสุกรของเกษตรกรได้

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร พบว่าทั้ง 3 ตัวแปรมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P<0.05$) สอดคล้องกับการศึกษาความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรของณัฐวุฒิ จิระ และกฤษติน ทองศรีม่วง (2563) ที่ได้ทำการศึกษาในเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรพื้นที่จังหวัดสระแก้ว และไชยยากร ทาดวงตา และกรุณา กาญจนเตมีย์ (2564) ทำการศึกษาในกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยจังหวัดสุโขทัย ดังนั้นจึง

สรุปได้ว่าเกษตรกรที่มีความรู้ที่ดี มีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติที่ดีและมีพฤติกรรมในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาที่เป็นไปอย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

1. ในการอบรมให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรยังคงมีความสำคัญและจำเป็น ซึ่งควรมีการเน้นย้ำในบางประเด็นที่เกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจเช่น ประเด็นการเลือกและการใช้น้ำยาฆ่าเชื้อโรค การจัดการด้านระบบป้องกันโรค เรื่องการแยกพื้นที่เลี้ยงออกจากพื้นที่ขายสุกร การตรวจสอบแหล่งที่มาก่อนซื้อสุกร และการหลีกเลี่ยงการใช้เศษอาหารในการเลี้ยงสุกรจะช่วยให้การป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. เจ้าหน้าที่ต้องสร้างความเชื่อมั่นให้เกษตรกรมีความมั่นใจว่าการป้องกันโรคในขณะที่ยังไม่มีวัคซีน หากผู้เลี้ยงมีการจัดการฟาร์มให้มีระบบการป้องกันโรคที่ดีและถูกต้องจะทำให้การป้องกันโรคเข้าฟาร์มมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อย และฟาร์มขนาดเล็กปรับปรุงฟาร์มให้มีระบบการจัดการฟาร์มในด้านการป้องกันโรคและระบบความปลอดภัยทางชีวภาพ (Biosecurity) หรือปรับปรุงให้เป็นฟาร์มที่มีระบบป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม (GFM) เพื่อให้มีระบบการจัดการและการป้องกันโรคที่ดี ลดโอกาสการเกิดโรคระบาดและลดความเสียหายในกรณีที่เกิดโรคระบาดขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณนายสัตวแพทย์อภิชาติ สุวรรณชัยรบ ปศุสัตว์จังหวัดบุรีรัมย์ และนายสุริยะ กาวงษ์กลาง หัวหน้ากลุ่มพัฒนาสุขภาพสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ให้คำแนะนำและสนับสนุนการดำเนินงานวิจัย ขอขอบคุณปศุสัตว์อำเภอทุกอำเภอและเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ รวมถึงบุคคลอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ที่ไม่ได้กล่าวถึงที่ทำให้ผลงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์. 2546. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: ไทยเจริญการพิมพ์.

ชูศรี วงศ์รัตนะ.2553. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : เทพเนรมิตการพิมพ์.

ไชยยากร ทาดวงตา และกรุณา กาญจนเตมีย์.2564. ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันโรคอหิวาต์ แอฟริกาในสุกรของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่าย ในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย. แหล่งที่มา : https://region6.dld.go.th/webnew/pdf/pre64/pre1.pdf, 13 กันยายน 2564

ณัฐวุฒิ จิระ และกฤษติน ทองศรีม่วง.2563.ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว. แหล่งที่มา http://dcontrol.dld.go.th/webnew/index.php/th/news-menu/2018-08-31-02-35-00/4919-2020-08-28-06-48-39

ดุลยา จิตตะยโศธร. 2551.บทบาททางเพศในทัศนะของนักจิตวิทยา.แหล่งที่มา : http://utcc2.utcc.ac.th/utccjournal/281/, 19 ธันวาคม 2564

ศิริชัย กาญจนวาสี. 2544. การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมปศุสัตว์.2564. ข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ . แหล่งที่มา : https://eregist.dld.go.th, 17 สิงหาคม 2564

สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ กรมปศุสัตว์. 2562. แผนเตรียมความพร้อมเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร (Contingency plan) และแนวทางเวชปฏิบัติของโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร (Clinical Practice Guideline). ครั้งที่ 2 ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, นนทบุรีณัฐชัย

สำนักงานศึกษาธิการภาค1.2554. การฝึกอบรม (Training) แหล่งที่มา : http://www.reo15.moe.go.th/web/images/yutasan/km57/km576.pdf

ปรมะ สตะเวทิน. (2546).หลักนิเทศศาสตร์.กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจากัดภาพพิมพ์.

อรพันธ์ ภาสวรกุล.2554. มาตรการเฝ้าระวังและป้องกันโรคอหิวาต์สุกรอัฟริกันสำหรับประเทศไทย. สมาคมสัตวแพทย์ควบคุมฟาร์มสุกรไทย. แหล่งที่มา : http://tsva.or.th/wp- content/2013/06/มาตรการเฝ้าระวังและป้องกันโรคอหิวาต์สุกรอัฟริกันสำหรับประเทศ ไทย.pdf, 10 กันยายน 2564

Best, John.1977.Research in Education. New Jersey:Prentice Hall, Inc.1977.

Claire Guinat, Sandra Blome, Andrey Gogin and Guenther Keil.2016.Transamission Routes of African Swine Fever Virus to Domestic Pigs: Current Knowledge and Future Research Directions. The Veterinary Record : 262-267.

Daniel Beltran-Alcrudo, Marisa Arias, Carmina Gallardo, Scott A. Kramer and Mary- Louise Penrith. 2017. African Swine Fever: Detection and Diagnosis. Food and Agriculture Organization of the United Nations.

Erika Chenais, Sofia Boqvist, Susanna Sternberg Lewerin and Ulf Emanuelson.2015. Knowledge, Attitudes and Practices Related to African Swine Fever Within Smallholder Pig Production in Northern Uganda. Transboundary and Emerging Diseases: 1-15.

Folorunso O. Fasina, Henry Kissinga, Fredy Mlowe, Samora Mshang'a, Benedict Matogo, Abnery Mrema, Adam Mhagama, Selemani Makungu.2020. Drivers, Risk Factors and Dynamics of African Swine Fever Outbreaks, Southern Highlands, Tanzania. Available source: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7157628/, December 13, 2021.

Mary-Louise Penrith, Vittorio Guberti, Klaus Depner and Juan Lubroth. 2009. Preparation of African Swine Fever Contingency Plans. Food and Agriculture Organization of the United Nations.

Natalia Mazur-Panasiuk, Jacek Zmudzki and Grzegorz Wozniakowski. 2019. African Swine Fever Virus – Persistence in Different Environmental Conditions and The Possibility of Its Indirect Transmission. J Vet Res (63) : 303-310.

OIE. 2019 .AFRICAN SWINE FEVER. Available source: https://www.oie.int/fileadmin/Home/eng/Animal_Health_in_the_World/docs/pdf/Disease_cards/AFRICAN_SWINE_FEVER.pdf December 13, 2021.

Rebecca J. Rowlands Vincent Michaud, Livio Heath, Geoff Hutchings, Chris Oura, Wilna Vosloo, Rahana Dwarka, Tnatin Onashvili, Emmanuel Albina and Linda K. Dixon. 2007. African Swine Fever Virus Isolate, Georgia. Emerging Infectious Diseases (14) : 1870-1874.

Rogers, Everett M. . 1983. Diffusion of innovations. New York : Free Press. Available source : https://teddykw2.files.wordpress.com/2012/07/everett-m-rogers-diffusion-of-innovations.pdf, December 13, 2021.

Taro Yamane.1973. Statistics: An Introductory Analysis.3rdEd.New York.Harper and Row Publications.

ภาคผนวก

ตารางการให้คะแนน (Questionnaire Scoring Table)

คำตอบความรู้ (Knowledge)	คำถามข้อที่									
	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
1.ถูก	1	0	0	1	1	1	1	0	0	1
2.ผิด	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0

คำตอบทัศนคติ (Attitude)	คำถามข้อที่									
	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8	A9	A10
1.เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1	1	5	1	5	1	5	5	5
2.เห็นด้วย	4	2	2	4	2	4	2	4	4	4
3.ไม่แน่ใจ	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
4.ไม่เห็นด้วย	2	4	4	2	4	2	4	2	2	2
5.ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5	5	1	5	1	5	1	1	1

คำตอบการปฏิบัติ (Practice)	คำถามข้อที่									
	P1	P2	P3	P4	P5	P6	P7	P8	P9	P10
1. มีการปฏิบัติเป็นประจำ	3	3	3	3	3	3	3	1	1	3
2. มีการปฏิบัตินานๆครั้ง	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
3. ไม่มีการปฏิบัติ	1	1	1	1	1	1	1	3	3	1